

**POWIAT
LUBLINIECKI**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

www.ms.gov.pl

CZĘSTOCHOWSKIE STOWARZYSZENIE ETOH

NR 9

Wrzesień 2022 r.

**POWIAT
LUBLINIECKI**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

www.ms.gov.pl

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków otrzymanych
z Powiatu Lublinieckiego

**INFORMATOR PRAWNY NR 9
CZĘSTOCHOWSKIEGO STOWARZYSZENIA
ETOH
ROK 2022**

UPRAWNIENIA EMERYTALNE PRACOWNIKA PRACUJĘCEGO ZA GRANICĄ

1. Gdzie złożyć wniosek o emeryturę lub rentę ?

Jeśli pracowałeś w Polsce i w innych państwach UE lub EFTA, możesz ubiegać się o emeryturę lub rentę z każdego z tych państw. Nie ma wymogu składania odrębnych wniosków w każdym państwie. Wniosek należy złożyć w państwie, w którym znajduje się miejsce zamieszkania. Instytucja ubezpieczeniowa państwa zamieszkania przekazuje wniosek o emeryturę lub rentę do wszystkich państw, w których świadczona była praca .

Państwa, w których praca była świadczona, będą rozpatrywać wniosek o emeryturę lub rentę według swoich krajowych przepisów. Po złożeniu wniosku zostanie wydana odrębna decyzję o emeryturze lub rencie z każdego z tych państw. Wszystkie instytucje przyjmą tę samą datę złożenia wniosku.

Wnioski o emerytury lub renty osób, które pracowały lub mieszkają w państwach UE lub EFTA, rozpatrują wyznaczone placówki ZUS, które realizują rozporządzenia unijne.

Każda placówka obsługuje inne państwa UE lub EFTA:

- Oddział ZUS w Bydgoszczy - Włochy;
- Oddział ZUS w Chrzanowie - Belgia;
- Oddział ZUS w Gdańsku - Wielka Brytania;
- Oddział ZUS w Krakowie - Holandia;
- Oddział ZUS w Lublinie - Irlandia;
- I Oddział ZUS w Łodzi - Cypr, Grecja, Malta;
- Oddział ZUS w Nowym Sączu - Czechy, Słowacja;
- Oddział ZUS w Opolu - Niemcy;
- Oddział ZUS w Rzeszowie - Hiszpania, Portugalia;
- Oddział ZUS w Szczecinie - Estonia, Finlandia, Islandia, Litwa, Łotwa, Norwegia, Szwecja;
- Oddział ZUS w Tarnowie - Austria, Lichtenstein, Słowenia;
- Oddział ZUS w Toruniu - Dania, Szwajcaria, Węgry;
- I Oddział ZUS w Warszawie - Bułgaria, Chorwacja, Francja, Luksemburg, Rumunia.

Jeśli mieszkamy w Polsce to wniosek należy złożyć:

- w wyznaczonej placówce, która obsługuje państwo, w którym ostatnio świadczona była praca ;
- w placówce, która jest najbliższym miejscem zamieszkania,
- przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE). Wówczas należy mieć założone konto na PUE ZUS oraz profil zaufany na Elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP) lub bezpieczny podpis elektroniczny. Jednak dokumenty, które dołączane są do wniosku, należy złożyć w formie papierowej w placówce albo wysłać je pocztą.

Na jakich formularzach składa się wniosek w przypadku zamieszkiwania w Polsce ?

Wniosek należy złożyć na niżej wskazanych formularzach dostępnych w Oddziałach ZUS:

- EMP – wniosek o emeryturę i załącznik EMZ – załącznik do wniosku o emeryturę dla osób, które ubiegają się o emeryturę z zagranicznej instytucji państwa UE lub EFTA;
- ERN – wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy i załącznik ERZ – załącznik do wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy dla osób, które ubiegają się o rentę z tytułu niezdolności do pracy z zagranicznej instytucji państwa UE lub EFTA;

- ERR – wniosek o rentę rodzinną z ZUS i załącznik ERRZ – załącznik do wniosku o rentę rodzinną dla osób, które ubiegają się o rentę rodzinną z zagranicznej instytucji państw UE lub EFTA.

Jakie dokumenty należy dołączyć ?

- formularz unijny E 207 PL – informacje dotyczące przebiegu ubezpieczenia osoby ubezpieczonej; w formularzu tym podaj wszystkie państwa, w których pracowałeś;
- dokumenty, które uzasadniają przyznanie Ci emerytury lub renty z ZUS i posłużą do wyliczenia jej wysokości, m.in.:
- zaświadczenia pracodawców albo świadectwa pracy, potwierdzające okresy składkowe i nieskładkowe w Polsce;
- zaświadczenia pracodawców albo świadectwa pracy, potwierdzające wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze;
- zaświadczenia pracodawców potwierdzające okresy zatrudnienia i wysokość wynagrodzenia, które stanowiło podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w Polsce (może być wystawione na formularzu ERP-7);
- legitymacja ubezpieczeniowa, która zawiera wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości zarobków;
- zaświadczenie szkoły wyższej potwierdzające okres nauki i programowy tok jej trwania;
- książeczka wojskowa lub zaświadczenie z Wojskowej Komendy Uzupełnień o okresie czynnej służby wojskowej;
- odpisy aktów urodzenia dzieci.

Jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy ?

Należy dołączyć dodatkowo:

- zaświadczenie o stanie zdrowia, które lekarz może wystawić na druku OL-9;
- wywiad zawodowy, który sporządza płatnik składek na formularzu ZUS OL-10 – jeśli nadal jesteś zatrudniony.

Czy potrzebny jest numer zagranicznego ubezpieczenia ?

Koniecznie do wniosku o emeryturę lub rentę dołączyć należy dokumenty, które uzasadniają przyznanie i wyliczenie zagranicznej emerytury lub renty z państw UE lub EFTA, w których praca była świadczona.

Jak przebiega dalsza procedura po złożeniu wniosku ?

Na podstawie złożonych dokumentów organ emerytalno rentowy rozpatruje wniosek o emeryturę lub rentę z ZUS.

W dalszej kolejności załączony wniosek i dokumenty, zostanie przekazany do wszystkich państw UE lub EFTA, w których praca była świadczona. Instytucje tych państw rozpatrzą wniosek na podstawie swoich krajowych przepisów i przysłać stosowne decyzję o emeryturze lub rencie.

Gdzie złożyć wniosek o emeryturę lub rentę, mieszkając w państwie UE lub EFTA ?

Jeśli mieszkamy w państwie UE lub EFTA, a praca była świadczona i w Polsce, i w innym państwie, to należy złożyć jeden wniosek o emeryturę lub rentę. Wniosek składa się w instytucji ubezpieczeniowej w państwie, w którym mamy miejsce zamieszkania. Wniosek składa się na formularzu, który obowiązuje w danym państwie. Dołączyć do niego należy dokumenty, które uzasadniają przyznanie emerytury lub renty z ZUS

Instytucja państwa, w którym mieszkasz, przekazuje wniosek i złożone dokumenty do placówki ZUS, która obsługuje dane państwo UE lub EFTA.

Przykład

Pan Janek pracował w Polsce i w Belgii. Teraz Pan Janek mieszka w Belgii. Wniosek o emeryturę powinien złożyć w instytucji emerytalnej w Belgii na formularzu obowiązującym w tym państwie. We wniosku powinien wykazać okresy pracy w Polsce i w Belgii. Do wniosku powinien dołączyć dokumenty potwierdzające pracę w Polsce. Instytucja belgijska przekaże wniosek do właściwego Oddziału ZUS w Polsce. Wniosek zostanie rozpatrzony przez instytucję belgijską i przez ZUS na podstawie krajowych przepisów. Każda z instytucji prześle panu Jankowi decyzję o emeryturze.

Jak ustala się podstawę wymiaru emerytury i renty ?

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, do którego odsyła art. 111 ustawy, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających rok, w którym złożono wniosek o emeryturę lub rentę. Natomiast możliwość ustalenia podstawy wymiaru świadczenia z uwzględnieniem 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, została uzależniona od złożenia przez zainteresowanego wniosku w tym przedmiocie (art. 15 ust. 6), co oczywiście łączy się z koniecznością

udowodnienia wysokości podstawy wymiaru składek z wybranego okresu, stosownie do art. 116 ust. 5 powołanej ustawy

Określone w przepisie art. 15 zasady ustalenia podstawy wymiaru emerytury mają więc zastosowanie także do okresów przypadających przed wejściem w życie ustawy emerytalnej i wprowadzonej równocześnie ustawy z dnia 13 października 1998 r. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), kiedy nie prowadzono indywidualnych kont emerytalnych. Za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w tych okresach przyjmuje się kwoty wynagrodzenia wypłaconego przez pracodawcę. Osoba ubiegająca się o emeryturę lub rentę musi zatem wykazać wysokość przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, a jeżeli była pracownikiem – wysokość wynagrodzenia. Za podstawę wymiaru emerytury przyjmuje się kwotę udowodnioną przez zainteresowanego, która nie koniecznie musi odpowiadać wysokości faktycznie uzyskanego wynagrodzenia

Jak wylicza się podstawę wymiaru emerytury (renty) pracownika skierowanego do pracy za granicą przed 1 stycznia 1991 r

podstawę wymiaru emerytury (renty) pracownika skierowanego do pracy za granicą przed 1 stycznia 1991 r. stanowi wynagrodzenie zastępcze, o którym mowa w § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r., zachowujące moc i znajdujące dalej zastosowanie na podstawie art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wskazać trzeba że brak jest normy prawnej, według której wynagrodzenia otrzymywane w czasie zatrudnienia za granicą stanowiłyby w pełni (w pełnej wysokości) podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, według tych samych zasad, jakie obowiązują dla zatrudnionych w kraju. To znaczy że przepis § 10 rozporządzenia z dnia 1 kwietnia 1985 r., dotyczący podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zatrudnianych za granicą, stanowi regulację szczególną i samodzielną, gdyż wprowadza inną niż powszechna podstawę wymiaru składek obowiązującą dla zatrudnianych w kraju.

Jednakże na uwadze należy mieć to że przepisu § 10 rozporządzenia z 1 kwietnia 1985 r. wynika alternatywa rozłączna i jej drugi człon (zdanie z pkt 2 stwierdzające, że „jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r., to do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę”) nie jest uwarunkowany od niespełnienia się normy z pierwszego przepisu (tj. zdania z pkt 1, stwierdzającego, że „jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, to do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju”). Norma prawna wynikająca z tego przepisu jest zatem taka, że wyłącznie dla zatrudnionych za granicą do końca 1990 r. do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się wynagrodzenie zastępcze, którego wysokość powinien potwierdzić

pracodawca, zatrudniający pracownika przed jego wyjazdem za granicę. (V: Wyrok SN I UK 306/09 OSNP 2011/17-18/236)

Przy zastosowaniu art. 8 ustawy - wysokość emerytury (renty) osób zatrudnionych przez pewien czas za granicą, ustalona według zasad przewidzianych w art. 53, wzrasta o 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych z całego okresu zatrudnienia, tak jakby przebyty został w Polsce, lecz nie ma na nią wpływu wysokość zarobków uzyskiwanych za granicą, gdyż w ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń okresy pracy za granicą są pomijane. Wynika to z przyjęcia w art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) zasady terytorialności, która oznacza objęcie ubezpieczeniem z mocy prawa obywateli polskich oraz osób niebędących obywatelami polskimi z tytułu pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W szczególności zasadę tę stosuje art. 4 ust. 1 pkt 13 ustawy, przyznający status ubezpieczonego osobie podlegającej ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych (przed dniem wejścia w życie ustawy - ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu). Uwzględnienie zatrudnienia za granicą wymaga przełamania zasady terytorialności, a przewiduje ją art. 7 ustawy systemowej, stanowiący, że prawo do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje osobom, które nie spełniają warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami obowiązkowo oraz art. 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), nakazujący przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz przy obliczaniu ich wysokości uwzględniać okresy ubezpieczenia za granicą, jeżeli tak stanowią umowy międzynarodowe.

Czy zasada terytorialności ma zastosowanie przy ustalaniu wysokości świadczenia ?

Zasadę terytorialności - z wyłączeniem regulacji międzypaństwowych - potwierdza jednak art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego oraz przepis art. 18 tej ustawy.

Przepisy te wyrażają regułę przyjmowania do podstawy wymiaru przeciętnej podstawy wymiaru składki należnej w Polsce, odprowadzanej w kraju, nawet jeśli praca była wykonywana za granicą. Składki gromadzone w zagranicznych instytucjach ubezpieczeniowych mogą stanowić podstawę do ustalenia świadczeń jedynie przez te instytucje, stosownie do obowiązujących je przepisów i zawartych umów. Składki opłacane w tych instytucjach nie zasilają Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, więc nie mogą stanowić podstawy wymiaru emerytury wypłacanej przez polski organ rentowy. Przy ustalaniu średnich miesięcznych dochodów jako podstawy wymiaru emerytury nie są wliczane dochody

uzyskiwane za granicą ani też nie uznaje się okresów ubezpieczenia za granicą jako okresów o dochodach zerowych, lecz okresy te są pomijane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 135/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 217).

Jako podstawę wymiaru świadczeń z uwzględnieniem okresu pracy za granicą, bez opłacenia składki przed dniem 1 stycznia 1991 r., na podstawie obowiązującego z mocy art. 194 ustawy o emeryturach i rentach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.), przyjmuje się kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę (§ 10 pkt 2 obowiązujący od dnia 1 stycznia 1990 r., Dz.U. z 1990 r. Nr 71, poz. 418).

Jak wygląda sytuacja pracownika po przystąpieniu Polski do UE ?(1 maja 2004r.)

w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, weszły w życie postanowienia rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.Urz. WE L 149 z dnia 5 lipca 1971 r., s. 2-50) oraz rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.Urz. WE L 74 z dnia 27 marca 1972 r., s. 1-83). Stosownie do art. 94 ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71, każdy okres ubezpieczenia, jak również w odpowiednim przypadku, każdy okres zatrudnienia lub zamieszkania, ukończony zgodnie z ustawodawstwem państw członkowskich przed dniem jego wejścia w życie jest uwzględniany dla celów ustalenia praw do świadczeń, na podstawie przepisów rozporządzenia. Przepisy te jednak także - jak poprzednio obowiązująca umowa dwustronna - nie regulują kwestii ustalania podstawy wymiaru świadczeń należnych z tytułu zatrudnienia

wykonywanego kolejno w kilku państwach Unii w sposób postulowany przez skarżącego. W rozporządzeniu nr 1408/71 przyjęto rozwiązanie uzależniające wysokość świadczeń od poziomu wynagrodzeń w państwie, z którego systemu przyznaje się świadczenia. Artykuły 23 ust. 1 i 58 ust. 1 rozporządzenia stanowią, że instytucja państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo przewiduje ustalanie wysokości świadczeń pieniężnych na podstawie przeciętnego wynagrodzenia, ustala ich wysokość wyłącznie na podstawie wynagrodzeń uzyskanych w trakcie okresów ukończonych na podstawie tego ustawodawstwa. Wynagrodzeń pobranych podczas działalności zarobkowej na terytorium innego państwa nie uwzględnia się dla celów ustalenia wysokości świadczeń, jeżeli nie została potrącona od nich składka na ubezpieczenie społeczne do systemu krajowego (por. wyrok ETS z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie C-205/05 F. N. przeciw C. regionale d"assurance maladie du Nord-Est, Dz.U. C 182 z 23.07.2005 r., podobnie wyrok z dnia 11 lipca 1979 r. w sprawie 268/78 P., Rec. s. 2411, pkt 8 i 9).

Ustalenie wysokości emerytury i renty w oparciu o zasadę proporcjonalności

Jak zostało stwierdzone w orzecznictwie ETS uregulowania krajowe będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym mogą stawiać pracowników migrujących w niekorzystnej sytuacji w porównaniu z sytuacją pracowników, którzy wykonywali działalność zawodową tylko w jednym państwie członkowskim. Jednocześnie, pracownicy migrujący nie powinni, z powodu skorzystania ze swobody przepływu, tracić uprawnień do świadczeń ani narażać się na obniżenie ich wysokości (por. orzeczenie ETS z dnia 9 sierpnia 1994 r. w sprawie C-406/93, A. R. przeciw Institut (...), ECR 1994, s. 1-04061), dlatego wysokość świadczeń zależnych od stażu ubezpieczenia przebytego w kilku państwach Unii może być ustalona zgodnie z zasadą proporcjonalności.

Na czym polega zasada proporcjonalności

w przyznawaniu i ustalaniu wysokości emerytury i renty ?

Zasad proporcjonalności polega na przyznawaniu świadczeń w ramach wszystkich systemów, którym zatrudniony w kilku państwach kolejno podlegał, tak że ciężar wypłacanych kwot zostaje rozłożony stosunkowo na instytucje, które uzyskały składki ubezpieczeniowe. Każde z tych państw ustala kwotę teoretyczną zgodnie z własnym ustawodawstwem (art. 44 ust. 1 oraz art. 46 ust. 2 rozporządzenia 1408/71). W ten sposób realizuje się bliżej niesprecyzowana przez skarżącego zasada „zrównania praw obywateli Unii Europejskiej”, wyrażona w art. 3 rozporządzenia 1408/71, przez stwierdzenie, że osobom mieszkającym na terytorium jednego państwa członkowskiego przysługują te same prawa i podlegają oni tym samym obowiązkom co obywatel tego państwa członkowskiego.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków
otrzymanych z Powiatu Lublinieckiego

POWIAT
LUBLINIECKI

REGON: 240530048, NIP:
9492019492
adres ul. ALEJA POKOJU, nr
12, lok. ---, miejsc.
CZESTOCHOWA, kod 42-
207,
Numer KRS: 0000266366

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ CZĘSTOCHOWSKIE
STOWARZYSZENIE ETOH